

Dermatoloji Eğitiminin Mezuniyet Sonrası Değerlendirilmesi

THE EVALUATION OF DERMATOLOGIC EDUCATION IN POSTGRADUATE PERIOD

Dr. Atilla ÖZCAN,^a Dr. Mustafa ŞENOL,^a Dr. Şemsettin KARACA,^b Dr. Bülent KALAYCI^a

^aDermatoloji AD, İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi, MALATYA

^bDermatoloji AD, Afyon Kocatepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, AFYON

Özet

Amaç: Tıp fakültelerinde öğretilen dermatolojik bilgilerin, pratisyen olarak çalışan hekimlerdeki kalıcılığını ve yararlılığını araştırmak, hekimlerin bu konudaki görüşlerini belirlemek.

Gereç ve Yöntemler: Çalışma, Malatya sağlık ocaklarında çalışan 98 pratisyen hekim üzerinde yapıldı. İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi 5. dönem öğrencilerine dermatoloji stajı sonunda sorulan 50 soru pratisyen hekimlere de soruldu. Alınan sonuçlar hem pratisyen hekim grupları arasında, hem de öğrenci puanları ile karşılaştırıldı. Bulgular SPSS for Windows version 10 programı kullanılarak ANOVA testi ile analiz edildi. Ayrıca konularına göre sorulara verilen doğru cevap oranları ve hekimlerin konu hakkındaki görüşleri değerlendirildi.

Bulgular: Pratisyen hekimlerin puan ortalaması (34.5 ± 8.63), dermatoloji stajı gören öğrencilerin puan ortalamasından (71.8 ± 12.16) anlamlı şekilde daha düşük bulundu (p<0.05). Pratisyenlikte geçen süreler göre doktorların verdiği doğru cevaplar arasında anlamlı bir fark bulunmadı. Pratisyen hekimlerin en çok doğru cevap verdikleri konu; sık karşılaşılan hastalıklarla ilgili olmuştur. Soru içeriklerinin genel pratik uygulamalarda ne kadar yararlı olduğuna, pratisyen doktorların %46'sı yararlı, %31'i yararlı, %23'ü de az yararlı cevabını vermişlerdir.

Sonuç: Çalışmamız, tıp fakültelerinde verilen dermatoloji eğitiminin, birinci basamak sağlık hizmetleri veren hekimler tarafından yeterince yararlı bulunmadığını ve zamanla unutulduğunu göstermektedir. Ülkemizde ilk defa yapılan bu araştırma; öğrencilere verilen dermatoloji eğitiminde pratik uygulamaların ağırlıklı olması gerektiğini, pratisyen hekimlere yönelik olarak da, bugüne kadar yeterince önem verilmeden dermatoloji eğitiminin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu konuda çok yönlü başka araştırmaların yapılması yararlı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dermatoloji, mezuniyet sonrası eğitim.

Türkiye Klinikleri J Dermatol 2004, 14:197-201

Türkiye'de, tıp fakültelerindeki dermatoloji eğitimi genellikle 5. yıl öğrencilerine verilen

Geliş Tarihi/Received: 07.06.2004

Kabul Tarihi/Accepted: 26.11.2004

Yazışma Adresi/Correspondence: Dr. Atilla ÖZCAN
İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi
Dermatoloji AD
44069, MALATYA
aozcan@hotmail.com

Copyright © 2004 by Türkiye Klinikleri

Türkiye Klinikleri J Dermatol 2004, 14

Abstract

Objective: To determine the usefulness and efficacy of dermatological education given in medical faculties during postgraduate period and to obtain the opinions of the practitioners on the issue.

Material and Methods: The study was performed on 98 practitioners from primary health facilities of Malatya. Fifty dermatology questions prepared for 5th class students of Inonu University Medical Faculty were asked to the practitioners. The results were compared within the practitioners groups and with the points of students and analyzed with ANOVA test by using SPSS for Windows version 10. The ratios of correct answers and the comments of the practitioners on the issue were also evaluated.

Results: The mean points of practitioners (34.5 ± 8.63) were significantly lower than those of students (71.8 ± 12.16) (p<0.05). The duration of practitionership did not affect the number of correct answers. The most correct answers were on the commonly-seen dermatological diseases. The contents of answers were considered as nonuseful by 46%, useful by 31%, and less useful by 23% of practitioners.

Conclusion: This study revealed that dermatological education given by medical faculties is generally considered as nonuseful and forgotten easily in time by general practitioners. It is concluded that more practical work up should be preferred to heavy theoretical education in dermatology training. Continuing dermatological education to practitioners should also be applied periodically. Other studies conducted on the issue from different points of view are advised.

Key Words: Dermatology, postgraduate education

zorunlu 1 aylık staj süresinden ibarettir. Bu süre içerisinde öğrencilere 30-40 saat teorik ders anlatılmakta, stajyerler ayrıca poliklinik ve klinik çalışmalarına katılmaktadırlar.

Ulusal sağlık sistemine göre tıp fakültesi mezunları, pratisyen doktor ünvanı ile genellikle birinci basamak sağlık hizmetleri veren kurumlarda çalışmaktadır. Resmî kurumlarda çalışanlar zorun-

lu olarak, diğer hastalar da kendi tercihleriyle genellikle ilk olarak bu kurumlara başvurmaktadır. Burada hastaların tedavileri düzenlenmekte veya uzman doktorlara sevk edilmektedir.

Poliklinik hastalarının yaklaşık olarak %6-7'si deri hastalığından yakınmaktadır.¹⁻⁵ Bu hastaların büyük çoğunluğu dermatoloji uzmanları tarafından değil, pratisyen hekimler veya başka branş hekimleri tarafından değerlendirilmektedir. Deri hastalıklarının yaklaşık %30-40'ı dermatologlar tarafından görülmektedir.^{1,6} Genel pratisyen doktorlar tarafından görülen deri hastalarının sayısı ve buna bağlı olarak da dermatologlara hasta sevki gittikçe artmaktadır.⁷ Bu yüzden, pratisyen hekimlerin deri hastalıkları konusundaki bilgi düzeyleri ve mezuniyet sonrası eğitimleri önemlidir.

Öğrencilikte verilen teorik dermatoloji eğitiminin pratisyen hekimlikteki kalıcılığını ve ne derece yararlı olduğunu anlamak için planlanan bu çalışmadan amacımız, pratisyen doktorların dermatolojik bilgi düzeyini ölçmek olmayıp, sadece teorik bilgileri hakkında bir fikir edinmektir.

Gereç ve Yöntemler

Malatya Tabip Odası ve Malatya Sağlık Müdürlüğü'nün ortaklaşa düzenlediği "tıpta acil hastalıklar" seminerine katılan 98 pratisyen hekime, İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dermatoloji Anabilim Dalı öğrencilerine staj sonu sınavında sorulan, çoktan seçmeli 50 sorunun aynısı soruldu. Her soruda doğru cevap 2 puan üzerinden değerlendirildi. Doktorların mezuniyet yılı, mezun olduğu fakülte, cinsiyeti ve medeni durumu soruldu. İsim ve çalıştıkları kurum istenmedi. Sonuçlar hem kendi aralarında, hem de son iki yılın stajyer öğrenci sınav puan ortalamaları ile karşılaştırıldı ve SPSS for Windows version 10 programı kullanılarak ANOVA testi ile analiz edildi. Grafiklerin çiziminde Microsoft Excel programından yararlanıldı.

Bulgular

Çalışmaya 20 farklı tıp fakültesinden mezun olan, 64'ü erkek, 34'ü kadın, toplam 98 pratisyen

doktor katıldı. Doktorların sınavda aldıkları puan ortalaması; kadınlarda 34.8 ± 8.41 , erkeklerde 34.3 ± 8.93 olup, genel ortalama 34.5 ± 8.63 idi. Doktorların mezuniyetten sonra geçen sürelerine göre sayıları ve aldıkları puanlar; 0-5 yıl (ortalama 2.8 yıl) grubunda 56, 5-10 yıl (ortalama 7.9 yıl) grubunda 34, 10 yıldan fazla (ortalama 14.8) olan grupta ise 8 olup, ortalama puanları da sırası ile 34.3 ± 8.61 , 35.0 ± 9.54 ve 33.0 ± 6.05 idi. Mezun olunan fakülteler ve medeni durum açısından, doğru cevap oranlarında anlamlı bir fark görülmedi.

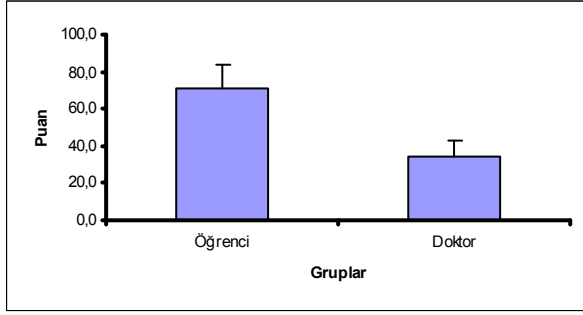
Son iki yılda dermatoloji stajı gören öğrenci sayısı 79 erkek ve 40 kız olmak üzere toplam 119 olup, bunların sınav sonuç puanlarının ortalaması 71.8 ± 12.16 'dır. Başarı puanı ortalaması kız öğrencilerde 75.4 ± 11.55 iken, erkek öğrencilerde 68.8 ± 13.13 idi. Öğrenci ve pratisyen doktorların sınav sonuçları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur (Tablo 1 ve Şekil 1). Mezuniyetten sonra geçen süreye göre doktor gruplarının aldıkları puanlar arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktu (Şekil 2).

Soru içeriklerinin genel pratik uygulamalarda ne kadar yararlı olduğu sorusuna, pratisyen doktorların %46'sı yararsız, %31'i yararlı, %23'ü de az yararlı cevabını vermişlerdir (Şekil 3).

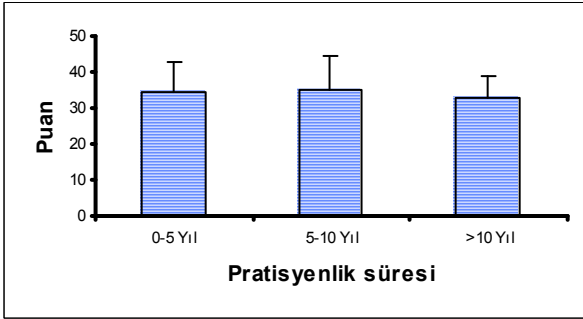
Tablo 1. Öğrenci ve pratisyen doktor sınav sonuçlarının karşılaştırılması.

Gruplar X± SD	Karşı gruplar	Grup farkları	p
Grup 1 (erkek öğ.) 68.8 ± 13.13 (N=79)	2	-6.6	.012
	3	34.6	.000
	4	34.1	.000
Grup 2 (kız öğ.) 75.4 ± 11.55 (N=40)	1	6.6	.012
	3	41.1	.000
	4	40.7	.000
Grup 3 (erkek Dr.) 34.3 ± 8.93 (N=64)	1	-34.6	.000
	2	-41.1	.000
	4	-0.5	.997
Grup 4 (kadın Dr.) 34.8 ± 8.41 (N=34)	1	-34.1	.000
	2	-40.7	.000
	3	0.5	.997

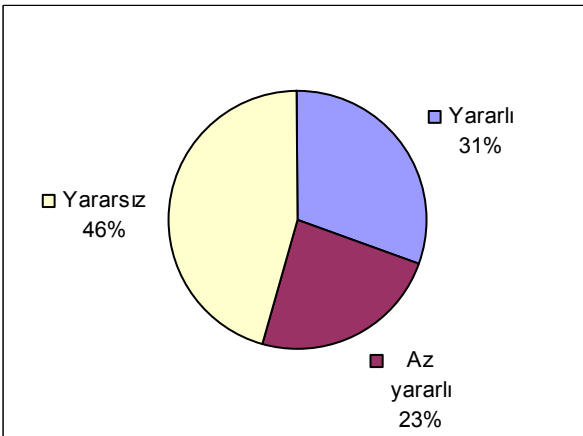
p < 0.05 istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

Şekil 1. Öğrenci ve pratisyen doktor sınav sonuçları. Gruplar arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$).

Şekil 2. Pratisyenlikte geçen süreler göre puan durumları. Gruplar arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Şekil 3. Pratisyen doktorların sınav soruları hakkındaki görüşleri.

Doktorların soru konularına verdiği doğru cevap oranları Tablo 2'de gösterilmiştir. Buna göre %50'nin üzerinde doğru cevap verilen konular

sırası ile; akne vulgaris (%64.2), sistemik kortikosteroidler (%63.2), ürtiker (%55.1) ve psoriasis (%52) idi. En az doğru cevap verilen konular ise; paraziter deri hastalıkları (%16.3), topikal kortikosteroidler (%12.2) ve tanı yöntemleri (%9.1) olmuştur.

Tartışma

Türkiye ve bir çok ülkedeki ulusal sağlık sisteminde gerek koruyucu hekimlik, gerekse tedavi hizmetleri bakımından pratisyen doktorların rolü ön planda bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, toplumda gelişen sağlık bilinci ile birlikte hastaların doktordan beklentileri de artmıştır. Dermatolojik problemler sık görülmekte ve hastalar tarafından iyi tanımlanmaktadır. Bu hastalıkların çoğunluğu hayatı tehdit edici boyutlarda olmayıp, genellikle çok laboratuvar testi gerektirmediğinden, hastalar çoğu zaman dermatoloğa görünmek ihtiyacı duymamaktadır. Pratisyen doktorlara başvurma kolaylığı da, hastaların tercihinde önemli bir faktördür. Böylelikle, deri hastalıklarının büyük çoğunluğu öncelikle pratisyen doktorlar tarafından görülmektedir. Bu yüzden öğrencilik döneminde ve mezuniyet sonrası verilen dermatoloji eğitimi büyük önem kazanmaktadır. Bir çalışmada 2 yıllık süre içerisinde birinci basamak doktorlarına başvuran hastaların %36.5'inde en az bir deri problemi bulunmuştur.⁴

Tablo 2. Konulara göre doğru cevap oranları.

Konu	Doğru cevap	%
Akne vulgaris	63	64.2
Sistemik kortikosteroidler	62	63.2
Ürtiker	54	55.1
Psoriasis	51	52
Bakteriyel deri hastalıkları	46	46.9
Ekzemalar	38	38.7
Fungal enfeksiyonlar	35	35.7
İlaç erupsiyonları	28	28.5
Sifiliz	26	26.5
Behçet hastalığı	24	24.4
Viral deri hastalıkları	23	23.4
Deri tümörleri	22	22.4
Paraziter deri hastalıkları	16	16.3
Topikal kortikosteroidler	12	12.2
Tanı yöntemleri ve testler	9	9.1

Çalışmaya katılan doktorların aldıkları puan ortalaması öğrencilerin puan ortalamasından istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklı bulunmuştur. Aradaki farkın bu kadar çok olması soruların yalnız teorik bilgi düzeyinde olmasından kaynaklanmaktadır. Ramsay ve Fox'un yaptığı bir çalışmada, değişik konularda deri hastalıklarının yer aldığı 20 slayta genel pratisyenlerin %60'ı doğru cevap vermişlerdir.¹ Whitaker-Worth ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada ise; öğrenciler ve iç hastalıkları ile aile hekimliği asistanlarından oluşan gruplara sık görülen deri hastalıklarını kapsayan 25 slayt gösterilmiş, öğrenci ve asistanların doğru cevap ortalamaları yaklaşık %45 bulunmuştur.⁸ Aynı gruplarda, 1 aylık dermatoloji rotasyonundan sonra doğru cevap oranları %70'e yükselmiştir. Görüldüğü gibi slayt gösterilerek yapılan çalışmalarda doğru cevap oranları çalışmamızdaki sonuçlardan çok daha yüksek olmuştur. Çünkü dermatolojik tanı büyük ölçüde inspeksiyona dayalıdır. Şunu da belirtmek gerekir ki; slaytlar canlı hasta üzerinde değerlendirme için bir ölçü değildir. Çünkü hastayı bütün olarak değerlendirme imkanı vermemektedir. Ayrıca, slaytlar yalnız klasik klinik görünümle-ri içermekte, atipik görünümlü deri hastalıklarını yansıtmamaktadır.

Pratisyen doktorların en çok doğru cevap verdikleri soru konuları; akne, ürtiker, psoriasis ve bakteriyel deri hastalıkları gibi oldukça sık karşılaşılan hastalıklarla ilgili olmuştur. Sık görülen hastalıklarla ilgili bilgi yenileme ihtiyacı, bu sonucu açıklayabilir. Sistemik kortikosteroidler ile ilgili sorulara doğru cevap verme oranı (%63.2), topikal steroidlerle ilgili doğru cevaplardan (%12.2) çok yüksek bulunmuştur. Bunun sebebi sistemik kortikosteroidlerin dermatoloji dışında da sıklıkla kullanılması, topikal kortikosteroidlerin ise dermatolojiye özgü olması olabilir. Dermatoloji pratiğinde oldukça sık kullanılan bu ilaçlar hakkındaki bilgi düzeyinin düşüklüğü ve yanlış kullanımları, istenmeyen bazı yan etkilerin ortaya çıkmasına ve tedavi maliyetinin yükselmesine yol açmaktadır.

En az doğru cevap verilen konu ise tanı yöntemleri (%9.1) olmuştur. Bir çalışmada, birinci basamak hekimlerinde dermatolojik tanıdaki hataların %68'inin potasyum hidrosit preparasyonu,

Tzanck testi, ektoparazit tespiti, fungal kültür gibi tanı yöntemlerinin doğru kullanılmamasından ileri geldiği bulunmuştur.⁹ Pratisyen doktorlara yönelik eğitim, teorik bilgilerin yanı sıra özellikle pratik tanı ve tedavi yöntemlerini de içermelidir.

Mezun olduktan sonra geçen süreler gere, puanlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bilgiler pratik uygulamalarda kullanılmadığı zaman giderek unutulmaktadır. Öğrenilen bilgiler ne kadar anlamlı ise ve pratikte ne kadar kullanılabilir, o kadar iyi hatırlanır. Uzun süreli bellekteki unutmaların çoğu "ara - bul - geriye getir" ipuçlarının ortadan yok olmasından ileri gelir.¹⁰ Bu yüzden öğrenilen teorik bilgilerin günlük uygulamalarda kullanılması önem kazanmaktadır.

Doktorların %46'sı soru içeriklerinin hekimlik uygulamaları için yetersiz olduğunu bildirmişlerdir. Bu sonuç, dermatoloji eğitiminin yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini düşündürmektedir. Yapılan bir çalışmada, öğrencilerin %92.8'i dermatoloji eğitiminin pratisyen hekimliğe yönelik ve ülkede sık görülen hastalıklara ağırlık verilerek yapılması yönünde görüş bildirmişlerdir.¹¹ Pratisyen doktorlara yönelik eğitim, özellikle çok sık görülen dermatozların tanı ve tedavi yöntemlerini kapsamalıdır.

Sonuç olarak; öğrencilik döneminde genellikle teorik ağırlıklı bir dermatoloji eğitimi verilmektedir. Çalışmamızın sonuçları, teorik bilgi yanında, pratik eğitim ve uygulamaların daha ön planda dikkate alınması gerektiğini göstermektedir. Mezuniyet sonrası pratisyen doktorların beklenti ve taleplerini karşılamak için belirli aralıklarla toplantılar, seminerler, kurslar düzenlenmesi ve tartışma toplantıları yapılması gerekmektedir. Mezuniyet sonrası dermatoloji eğitiminde, dermatoloji anabilim dallarının; kendi aralarında olduğu kadar, sağlık müdürlükleri ve tabip odaları gibi meslek kuruluşları ile de işbirliği içinde çalışmaları uygun olacaktır. Bu uygulamaların, pratisyen hekimlerin tanı ve tedavi yeteneklerini olumlu yönde etkileyeceğini düşünmekteyiz.

Tesekkür

Katkı ve yardımlarından dolayı, Malatya Sağlık Müdürlüğü ve Malatya Tabip Odası Başkanlığı'na teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

1. Ramsay DL, Fox AB. The ability of primary care physicians to recognize the common dermatoses. *Arch Dermatol* 1981;117:620-2.
2. Knable A, Hood AF, Pearson TG. Undergraduate medical education in dermatology: Report from the AAD Interdisciplinary Education Committee, Subcommittee on undergraduate medical education. *J Am Acad Dermatol* 1997; 36:467-70.
3. Federman DG, Carrington R, Feldman SR, Greenhoe J, Kirsner RS. The primary care provider and the care of skin disease. *Arch Dermatol* 2001;137:25-9.
4. Lowell BA, Froelich CW, Federman DG, Kirsner RS. Dermatology in primary care: Prevalence and patient disposition. *J Am Acad Dermatol* 2001;45:250-5.
5. Ramsay DL, Weary PE. Primary care in dermatology: Whose role should it be? *J Am Acad Dermatol* 1996; 35:1005-8.
6. Stern RS, Nelson C. The diminishing role of the dermatologist in the office-based care of cutaneous diseases. *J Am Acad Dermatol* 1993;29:773-7.
7. Harlow ED, Burton JL. What do general practitioners want from dermatology department? *Br J Dermatol* 1996; 134:313-8.
8. Whitaker-Worth DL, Susser WS, Grant-Kels JM. Clinical dermatologic education and the diagnostic acumen of medical students and primary care residents. *Int J Dermatol* 1998;37:855-9.
9. Pariser RJ, Pariser DM. Primary care physicians' errors in handling cutaneous disorders. *J Am Acad Dermatol* 1987; 17:239-45.
10. Cüceloğlu D. İnsan ve davranış. İstanbul: Remzi Kitabevi; 1993. s.198.
11. Özcan A, Şenol M, Karaca Ş. Dermatolojide aktif öğrenci eğitimi. *T Klin Dermatol* 2003;13:95-100.